

رویکرد آیین دادرسی کیفری به جنون

با دیباچه

دکتر حسین میرمحمدصادقی

استاد و مدیر گروه حقوق جزا و جرم‌شناسی
دانشکده حقوق دانشگاه شهید بهشتی

به کوشش

دکتر امیر حسن نیازپور

استادیار دانشکده حقوق دانشگاه شهید بهشتی

نویسندگان

استادان و پژوهشگران علوم جنایی

بهار ۱۳۹۷

دانشکده حقوق
گروه حقوق جزا و جرم‌شناسی

جنون و آیین دادرسی کیفری

با دیباچه: دکتر حسین میرمحمدصادقی ۱۳۳۵ -

به کوشش: دکتر امیرحسن نیازپور ۱۳۵۷ -

نویسندگان: استادان و پژوهشگران علوم جنایی

مدیر اجرایی: عرفانه ترکاشوند ۱۳۷۴ -

ویراستاران فنی: سید پوریا موسوی ۱۳۷۰، سحر سهیل مقدم ۱۳۷۱.

تعداد صفحات: ۲۷۲ ص.

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۵۱۱-۹۵۷-۵

فروست: ۱۱۵۸

چاپ اول: بهار ۱۳۹۷

نشر میزان

فهرست مطالب

دیاچه ۷

حسین میرمحمدصادقی

بخش یکم - رویکرد آیین دادرسی کیفری ایران به جنون

جنون در آیین حقوق و روان پزشکی ۱۰

تهمورث بشیریه و بزرگمهر بشیریه

مبانی رویکرد افتراقی به مجانین در نظام عدالت جنایی: از افتراقی شدن بزهکارمدار تا

افتراقی شدن بزه دیده مدار ۲۴

مصطفی پاک نیت

تأثیر جنون مرتکب بر فرآیند رسیدگی ۳۸

هادی رستمی

جنون پس از ارتکاب جرم ۷۴

جواد طهماسبی

حقوق بیماران محکوم در فرآیند اجرای احکام کیفری؛ با نگاهی به حقوق ایران ۸۶

حسنعلی مؤذن زادگان

جنون در تاریخ آیین دادرسی کیفری ایران ۱۰۷

امیرحسن نیازپور

۶ □ رویکرد آیین دادرسی کیفری به جنون

بخش دوم - رویکرد آیین دادرسی کیفری تطبیقی به جنون

- ۱۲۴..... رویکرد حقوق کیفری آلمان نسبت به بزهکاران مجنون
فاطمه امیری
- ۱۳۵..... تأثیر جنون بر مجازات و دادرسی در حقوق اردن، لبنان، سوریه و عراق
امین حاجی وند، امید سروی ماه بانو شعبانی، مهتاب رهبر
- ۱۴۶..... جنون در حقوق کیفری افغانستان
راضیه همراهی
- ۱۶۲..... بررسی جنون متهم در نظام حقوق کیفری انگلستان
سارا جلیلونند
- ۱۷۶..... جنون در فرآیند کیفری در ایالات متحده آمریکا
مهدی صبوری پور
- ۱۹۱..... جنون در آیین دادرسی کیفری پاکستان
کیمیا کبریتی و نصیر قائمی
- ۲۰۰..... بررسی جنون در حقوق کیفری سوئد
انسبه حسینی و عرفانه ترکاشوند
- ۲۱۹..... جایگاه جنون در فرآیند دادرسی کیفری کشور فرانسه
عارف خلیلی پاچی و فرهاد شاهیده
- ۲۳۲..... رویکرد قانون‌گذار کیفری ایران و مصر در قبال جنون
پگاه نادری
- ۲۵۶..... منابع‌شناسی
سید پوریا موسوی

به نام دادار داد آفرین

حقوق جزا بر مفهوم مسئولیت کیفری مبتنی است. برآیند دادرسی کیفری، مجازات و اعمال مجازات نیز متوقف بر وجود مسئولیت کیفری است. از جمله موانع مسئولیت کیفری، جنون مرتکب حین ارتکاب جرم می‌باشد. جنون پس از ارتکاب جرم هم موجب توقف تعقیب و دادرسی تا زمان افاقه متهم می‌شود؛ بنابراین، با توجه به تأثیر مهم جنون بر تعقیب و دادرسی کیفری، چگونگی تعریف آن از اهمیت برخوردار است که طبعاً باید در علوم پزشکی و روان‌پزشکی در پی یافتن چنین تعریفی بود.

با توجه به پیشرفت‌های انجام گرفته در علوم یاد شده، همراه با پیچیده‌تر شدن روابط اجتماعی و صنعتی شدن جوامع، کشف یا پیدایش انواعی جدید از اختلافات روحی و روانی ایجاب می‌کند که ارتباط آنها با مفهوم جنون و تأثیرشان بر مقوله مسئولیت کیفری مورد بررسی قرار گیرد. بی‌تردید، مقوله جنون در همه نظام‌های حقوقی و قوانین کیفری دنیا، از جمله در فقه اسلامی مورد توجه، و آثار آن بر مسئولیت کیفری مورد بحث و کنکاش قرار گرفته است. این تأثیر بسته به اینکه آیا رفتار ارتكابی مستوجب حد، تعزیر، قصاص یا دیه است و نیز بر اساس حواله و حق الناس بودن مجازات، و نوع آن مثل حبس، جزای نقدی، اعدام، شلاق و نظایر آنها می‌تواند متفاوت باشد. این تفاوت‌ها از لحاظ مراحل مختلف رسیدگی هم قابل مشاهده است؛ مثل جنون در زمان ارتکاب جرم، جنون در زمان تعقیب، جنون حین محاکمه، جنون پس از قطعیت حکم و جنون در زمان اجرای مجازات.

هر کدام از این موضوعات، مباحث متنوع و جالبی را پیش می‌آورد که در مقاله‌های مختلف این مجموعه، که مقالات همایشی است که به همت گروه حقوق جزا و جرم‌شناسی دانشکده حقوق شهید بهشتی برگزار خواهد شد، از سوی اساتید و حقوق دانان متخصص موضوع مورد بررسی و مذاقه قرار گرفته است. بررسی تطبیقی

۸ □ رویکرد آیین دادرسی کیفری به جنون

مباحث با اشاره به حقوق کشورهای مختلفی مثل انگلستان، سوئد، فرانسه، آلمان، لبنان، سوریه، اردن، مصر، سوئد و افغانستان، در کنار حقوق ایران، بر غنای مباحث این مجموعه افزوده است. ضمناً، چپنیش مقاله‌های بخش نخست، با در نظر گرفتن وضعیت جنون در هر یک از مرحله‌های کیفری و مقاله‌های بخش دوم، با لحاظ نام کشورهای مورد مطالعه بر اساس حروف الفبا بوده است.

این جانب ضمن تقدیر و تشکر از اساتید و نویسندگان محترم مقالات و به‌ویژه جناب آقای دکتر امیرحسن نیازپور (استادیار دانشکده حقوق دانشگاه شهید بهشتی)، سرکار خانم عرفانه ترکاشوند (دانشجوی دوره کارشناسی ارشد دانشکده حقوق)، جناب آقای غلامرضا قلی پور (دانشجوی دوره دکتری حقوق کیفری و جرم‌شناسی دانشکده حقوق)، سید پوریا موسوی (دانش‌آموخته کارشناسی ارشد حقوق)، سرکار خانم سحر سهیل مقدم (دانشجوی دوره دکتری حقوق کیفری و جرم‌شناسی دانشکده حقوق) و جناب آقای مهدی کارچانی (دانشجوی دوره کارشناسی ارشد دانشکده حقوق)، امیدوارم که این مجموعه بتواند همه علاقه‌مندان و پژوهشگران مباحث کیفری را به کار آید و گامی هرچند کوتاه برای روشن‌تر شدن ابعاد گوناگون پدیده جنون و تاثیر آن بر مسئولیت کیفری، چگونگی سپری شدن فرآیند کیفری و رفع برخی از نقاط ابهام باشد.

حسین میرمحمدصادقی

تهران - اسفندماه ۱۳۹۶